

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
39 (1995-1996)

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-17-6

BRNO 1999

PŘEHLED VÝZKUMŮ 39 (1995-1996)

Vydává:	Archeologický ústav AV ČR Brno Královopolská 147, 612 00 Brno E-mail: ps@iabrno.cz http://www.iabrno.cz/3ca.htm
Odpovědný redaktor:	PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
Redakce a příprava pro tisk:	Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla
Na titulním listě:	Římská bronzová kolínkovitá spona z Mušova
Kresba:	Lubomíra Trávničková
Tisk:	Bekros
Náklad:	350 ks

Publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou.

Published by:

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

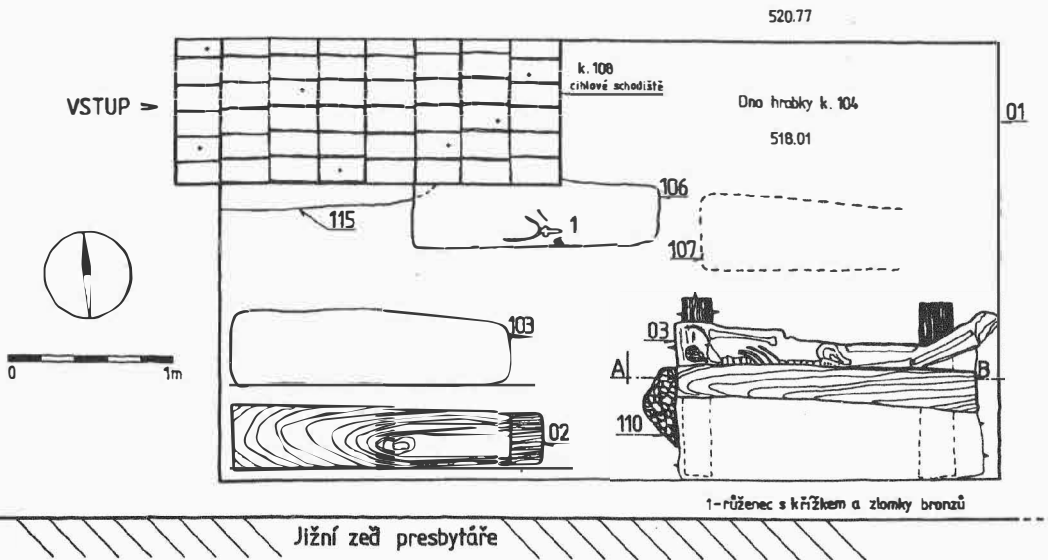
All rights reserved.

© 1999 by the Authors and IA AS CR Brno.

JIHLAVA (okr. Jihlava)

Ulice Křížová 4, parcela č. 168/1. SMO 1 : 5000, rok vydání 1989, list Jihlava 7-4, 187 mm od Z a 15 mm od J sekční čáry, nadmořská výška cca 520,70 m n.m. Kostel, hrobka. Novověk. Záchranný výzkum ÚAPP Brno.

Při archeologickém výzkumu v dominikánském klášteře v roce 1994 byl mimo jiné objeven v jižní části presbytáře kostela sv. Kříže (viz Zatloukal, Kosmákova 16, obr. 1) vstup do hrobky, zcela zasypaný novověkým odpadem (Zatloukal 1994, 208). Protože v danou dobu nebyl jasný další postup stavebních prací, bylo rozhodnuto případný průzkum hrobky odložit. V roce 1996 pracovníci prováděcí firmy začali zmíněnou hrobku čistit. Když narazili na kosterní pozůstatky, které stačili porušit, byla jejich práce pozastavena a ve dnech 2. - 3.3.1996 zde proběhl záchranný výzkum.

Obr. 1. Jihlava, Křížová 4. Půdorys jižní hrobky v presbytáři kostela Povýšení Sv. Kříže. „Křížová“ Gasse Nr. 4. Der Grundriß der Südgruft im Chor der St. - Kreuz - Kirche.

Hrobka (obr. 1) je umístěna k jižní zdi presbytáře, vstupní schodiště leží 4.30 m od západní zdi, která odděluje presbytář od chrámové lodi. Její vnitřní rozměry činí: délka 4.80 m, šířka 2.70 m, podélná osa je orientována ve směru V-Z. Stěny jsou nahozeny hrubou omítkou a stavěny z kamene, ve výšce 1.42 m od podlahy (518.01 m n.m.) je na severní a jižní obvodovou zeď nasazena valená klenba z cihel o rozměrech 0.30 x 0.14 x 0.075 m. Maximální výška hrobky je 2.68 m. Do severozápadního rohu je umístěno cihlové schodiště široké 0.90 m, dlouhé 2.40 m s podélnou osou V-Z. Je tvořeno osmi stupni. Podlaha hrobky je litá a je o 2.76 m níže, než cihlová podlaha presbytáře (520.77 m n.m.). Obsah hrobky působil silně chaoticky a dle stop na některých nálezech (otvory po hřebíčcích na dřevěných křížcích) je možno konstatovat, že vzácnější mobiliář již byl rozchvácen. Po více než dvě stěletém působení armády v klášterním komplexu není toto zjištění nikterak překvapující. Nejdůležitějším nálezem je olovená destička z pohřbu ozn. 02 (obr. 1), která blíže určuje stavbu hrobky na 20. léta 18. století. Po částečném doplnění informuje německý text v překladu Mgr. Davida Zimoly: „Zde leží...Mathius Zebo...obchodník...z Jihlavy..., který zemřel 18. července 1718 ve věku 59 let a nechal postavit tyto hrobky pro své dědice a

následovníky“. V textu je použito plurálu, proto je pravděpodobně možné, vztáhnout tuto informaci i na hrobku v severní polovině presbytáře.

Před začátkem archeologického výzkumu byly ve vrstvě stavební suti patrné dva narušené hroby ozn. k. 02 a 03 (obr. 1). Další preparací bylo zjištěno, že se jedná o poslední dva hroby. Na podlaze hrobky byly ještě nalezeny dvě celá (k. 103 a 106) a dvě silně poškozená (k. 107 a 115) dna dřevěných rakví (obr. 1).

Pohřeb ozn. 02 v J-Z rohu hrobky byl, i přes silné porušení, patrně nejzachovalejší. V dřevěné rakvi ležel skelet v natažené poloze na zádech s rukama složenýma v klíně. U pravé ruky byl nalezen růženec, u levé tibie zlomek bronzového drátku. Dno rakve spočívalo na dřevěné desce. Spojení rakve byly pravděpodobně mimo hřebíky ještě zpevněny pryskyřicí. V zásypu hrobu byla nalezena rozlámaná bronzová destička s vytačeným textem.

Pohřeb ozn. 03 v J-V rohu hrobky byl zčásti dosud překryt víkem rakve, která původně spočívala na dvou dřevěných hranolech. Skelet ležel v natažené poloze na zádech, pravá ruka ležela v klíně, levá ruka a lebka chyběly. V oblasti hlavy byla pod dnem rakve hromádka vápnitě sutě. Z hrobu byl vyzdvižen růženec a dřevěný kříž bez korpusu. Anatomickou expertizu nalezených skeletů provedla RNDr. Ladislava Horáčková z anatomického ústavu LF MU Brno, která v zemřelém v pohřbu ozn. 03 rozpoznala starší ženu s tuberkulózními změnami na kostře.

Richard Zatloukal, ÚAPP Brno

Literatura:

Zatloukal, R., 1994: Záchranný archeologický výzkum v presbytáři kostela Povýšení svatého Kříže v Jihlavě, Vlastivědný sborník Vysočiny IX, Oddíl věd společenských, 205-213.

Resumé:

Die Archäologen haben bei den Rettungsgrabungen im Chor der St. - Kreuz - Kirche in der „Křížová“ Gasse Nr. 4 in Jihlava (Bez. Jihlava, Abb. ?) auf die Dokumentation und Aufhebung der Menschenreste von der beschädigten Gruft (Abb. 1) sich konzentriert. Während der archäologischen Arbeiten wurde die Bleiplatte vom Sarg entdeckt, die um den Kaufmann aus Jihlava Mathias Zebo informiert hat. Zebo ist am 18. Juli 1718 im Alter 59 Jahren gestorben und hat die Gruft erbauen gelassen.

JIHLAVA (okr. Jihlava)

Ulice Palackého 53, parcela č. 3382. SMO 1 : 5000, rok vydání 1989, list Jihlava 7-4, 127 mm od Z a 23 mm od J sekční čáry, nadmořská výška cca 524,00 m n.m. Opevnění-město. Vrcholný středověk, novověk. Záchranný výzkum.

Terénní část výzkumu proběhla ve dnech 22.-23.11. 1996 v prostoru parkánu, který byl silně poškozen zástavbou z poloviny 20. století (viz Zatloukal, Kosmákova 16, obr. 1). Byly zdokumentovány dvě torza hradby. Ta je založena přímo na geologickém podloží, tvořeného podzolovou lesní půdou, přičemž byla do něj zahloubena pouze 0,40 m, nadmořská výška základů se pohybuje od 522,52 do 522,40 m n.m. Pro stavbu jsou použity úlomky migmatitizovaných biotitických rul, méně světle středozrné biotitické žuly. Kámen je většinou sbíraný v okolí Jihlavy, a je do různého stupně zvětralý (geologii lokality vypracoval RNDr. Jaroslav Dvořák). Koruna hradby je snižena do úrovně 523,68 až 522,98 m n.m. a leží jen 0,20-0,50 m pod současným povrchem. Dochovaná výška se pohybuje kolem 1,50 m. Dno stavební jámy bylo zahloubeno asi 0,20 m do podloží (podle kolísání jeho povrchu). Na ploše byly zjištěny tři koncentrace střepů keramiky ze 14. století, pocházející z rozvržených zbytků odbagrovaných objektů, které však nezasahovaly do podloží, a proto se je nepodařilo žádným způsobem zdokumentovat.